

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Fremsendt pr. mail til jurint@sm.dk

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af lov om socialtilsyn og forskellige andre love (Udmøntning af aftale om styrket indsats mod snyd og svigt på sociale tilbud og afskaffelse af ikke-godkendte tilbud m.v.)

Dansk Industri (DI) har den 22. juni 2026 udkast til lovforslag om ændring af lov om socialtilsyn og forskellige andre love (Udmøntning af aftale om styrket indsats mod snyd og svigt på sociale tilbud og afskaffelse af ikke-godkendte tilbud mv.) i høring. Dansk Sundhed og Velfærd er en branchesektion i DI, som samler private virksomheder inden for sundhed og velfærd – herunder socialområdet. I forbindelse med høringssvaret har DI været i dialog med en række medlemmer, der er berørt af lovforslaget.

Generelle bemærkninger

DI deler regeringens ambition om at bekæmpe snyd og svigt på sociale tilbud. Velfærds kriminalitet er først og fremmest en trussel mod den livsnødvendige hjælp til sårbare børn, unge og voksne. Samtidig udgør kriminelle aktører og brodnere en trussel mod branchen som helhed, fordi de på urimelig vis kan skabe generel mistillid til markedet, der også rammer godkendte, ordentlige og specialiserede tilbud, der hver dag leverer høj kvalitet til borgerne.

DI støtter derfor forslagene om stop for anvendelsen af ikke-godkendte tilbud. DI opfordrer dog til, at der i overgangsperioden lægges vægt på fleksibilitet og pragmatik med henblik på at undgå kapacitetsmæssige flaskehalse, der kan ramme borgerens adgang til hjælp og behandling.

DI deler desuden intentionen om at sikre, at personer, som medvirker til alvorlige forhold i sociale tilbud, afskæres fra at fortsætte aktiviteterne i andre tilbud. DI vurderer dog, at formuleringen af den foreslåede udvidelse af socialtilsynslovens § 14 a giver anledning til en række retssikkerhedsmæssige spørgsmål og problematikker som følge af manglende begrebsafgrænsning. Bestemmelsen er i udkast til lovforslag formuleret så bredt, at den skaber betydelig retlig usikkerhed for de personer, der kan blive omfattet. Afgrænsningen skal dermed foretages administrativt i socialtilsynene, hvilket øger risikoen for uforudsigelighed, uensartet administration og utilstrækkelig retssikkerhed.

DI's konkrete bekymringspunkter og ændringsforslag vedr. udvidelsen af § 14 a uddybes i det følgende. Afslutningsvist gennemgås yderligere problematikker i lovforslaget vedr. henholdsvis sanktionering i offentlige sociale tilbud, databeskyttelse og retsstillingen for friplejehjem.

Udvidelse af socialtilsynslovens § 14 a

Utilstrækkelig afgrænsning af begrebet "medvirket"

Den foreslåede udvidelse af socialtilsynslovens § 14 a indebærer, at socialtilsynet kan pålægge personer karantæne i 5 år, hvis vedkommende som ejer, indirekte ejer, bestyrelsesmedlem eller leder har "forårsaget eller medvirket til de forhold", der dannede grundlag for ophør af tilbuddets godkendelse. Personkredsen udvides samtidig til også at omfatte indirekte ejere, bestyrelsesmedlemmer og personer, der har varetaget disse funktioner op til 6 måneder før afgørelsen om ophør.

DI anser her begrebet "medvirket" for at være uklart defineret i lovteksten. Det fremgår af bemærkningerne, at bestemmelsen bl.a. kan anvendes, hvis den pågældende har truffet ledelsesmæssige beslutninger, undladt at reagere eller har modarbejdet en løsning af problemerne.

Disse formuleringer er imidlertid så brede, at de i praksis overlader et meget betydeligt skøn til socialtilsynet. Det fremgår eksempelvis ikke:

- hvor stærk en årsagssammenhæng der kræves,
- hvor væsentlig den pågældendes medvirken skal have været,
- om passivitet alene kan føre til karantæne,
- hvordan ansvar skal fordeles mellem flere bestyrelsesmedlemmer,
- hvordan ansvar skal fordeles mellem ejer, bestyrelse og daglig ledelse,
- eller hvordan socialtilsynet skal dokumentere den individuelle medvirken

Der skabes dermed risiko for, at bestemmelsen i praksis får karakter af kollektiv ansvarshæftelse.

Usikkerhed om rækkevidden overfor udvidet personkreds

Lovforslaget bygger på en antagelse om, at ejere og bestyrelsesmedlemmer i mange tilfælde har samme indflydelse som ledere. Dette kan efter DI's vurdering ikke lægges til grund som generel forudsætning.

I mange sociale tilbud har bestyrelsen en strategisk, kontrollerende og rådgivende funktion, mens den daglige ledelse har ansvaret for den løbende drift, personaleledelse, dokumentation samt økonomi- og kvalitetsstyring. Der kan derfor opstå situationer, hvor:

- et bestyrelsesmedlem har stemt imod en beslutning,
- et bestyrelsesmedlem ikke har haft kendskab til konkrete forhold,
- et bestyrelsesmedlem er nyvalgt kort før afgørelsen,
- en minoritetsejer ikke har haft reel indflydelse,
- eller hvor kritisable forhold alene kan henføres til den daglige ledelse

Bestemmelsen giver ingen vejledning om, hvordan situationer som disse skal håndteres.

Begrebet "indirekte ejer" fremstår særligt problematisk. Lovforslaget omfatter således ikke alene direkte ejere, men også indirekte ejere via holdingselskaber eller andre ejerkonstruktioner. Formuleringen indebærer, at selv personer med begrænset eller indirekte indflydelse og ejerandel kan blive omfattet af bestemmelsen.

Når centrale begreber som "medvirket", "ikke reageret", "indirekte beslutninger" og nødvendig reaktion ikke defineres nærmere, opstår der desuden en betydelig risiko for forskellig praksis imellem de enkelte socialtilsyn. To identiske sager kan i praksis føre til forskellige resultater alt afhængigt af, hvordan det enkelte socialtilsyn fortolker bestemmelsen.

Behov for skærpede retssikkerhedsgarantier

Karantænen indebærer, at den pågældende i fem år ikke kan fungere som leder eller bestyrelsesmedlem på området. Der er derfor tale om en særdeles indgribende begrænsning af den enkeltes erhvervsmuligheder.

Efter almindelige forvaltningsretlige principper bør en så indgribende foranstaltning ledsages af tydelige og objektive kriterier for anvendelse. Det er efter DI's opfattelse ikke tilstrækkeligt, at bestemmelsen alene forventes anvendt "i helt særlige og få tilfælde". Denne hensigt bør komme klart til udtryk i lovteksten gennem skærpede betingelser for anvendelse.

I forlængelse heraf er det problematisk, at karantænen som udgangspunkt får virkning efter socialtilsynets afgørelse. Der kræves ikke domstolsprøvelse, kendelse eller anden uafhængig forhåndsgodkendelse.

Det betyder i praksis, at en administrativ myndighed kan træffe en afgørelse med meget betydelige erhvervsmæssige konsekvenser, hvorefter den berørte må føre en længere klagesag for at få prøvet afgørelsen. Lovforslaget burde på den baggrund indeholde stærkere retssikkerhedsgarantier, herunder:

- automatisk opsættende virkning ved klage
- krav om særligt kvalificeret begrundelse
- eller skærpede beviskrav.

DI's forslag til præciseringer

DI anbefaler, at bestemmelsen ændres således, at:

1. Der indsættes krav om væsentlig og dokumenteret personlig medvirken
2. Der indsættes et krav om, at socialtilsynet skal påse en konkret og individuel årsagssammenhæng mellem den pågældendes handlinger og de forhold, der hørte til opgør.
3. Der indføres krav om en udtrykkelig proportionalitetsvurdering
4. Der opstilles særlige kriterier for vurdering af bestyrelsesmedlemmer og ejere.

5. Begrebet "indirekte ejer" præciseres nærmere, herunder eventuelt gennem minimumskrav til ejerandel eller faktisk bestemmende indflydelse.

Ministeriets forslag

"En afgørelse om karantæne kan træffes, hvis den pågældende har forårsaget eller medvirket til de forhold, der dannede grundlag for afgørelsen om ophør af godkendelse."

Forslag til ændret formulering

"Socialtilsynet kan alene træffe afgørelse om karantæne, hvis det på baggrund af konkrete og dokumenterede forhold godtgøres, at den pågældende ved væsentlige handlinger eller undladelser forsætligt eller groft uagtsomt har forårsaget eller i væsentlig grad medvirket til de forhold, der dannede grundlag for afgørelsen om ophør af godkendelse."

Karantæne kan ikke meddeles alene som følge af den pågældendes funktion som ejer, indirekte ejer, bestyrelsesmedlem eller leder."

Nyt stk. 2 om individuel ansvarsvurdering

DI vil videre foreslå et nyt stykke 2:

Stk. 2. Før der træffes afgørelse om karantæne, skal socialtilsynet foretage en konkret og individuel vurdering af den pågældendes ansvar, herunder:

- 1. den faktiske indflydelse på de forhold, der ligger til grund for afgørelsen,*
- 2. den pågældendes mulighed for at forebygge eller afværge de pågældende forhold,*
- 3. om den pågældende aktivt har søgt at rette op på forholdene,*
- 4. om mindre indgribende foranstaltninger vurderes tilstrækkelige.*

Dette vil forhindre, at et bestyrelsesmedlem eller en minoritetsejer automatisk rammes som følge af deres organisatoriske tilknytning.

Nyt stk. 3 om proportionalitet

"Stk. 3. Socialtilsynet skal i afgørelsen særskilt redegøre for, hvorfor karantæne er nødvendig og proportional i den konkrete sag."

Dette vil være i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper og sikre, at proportionaliteten ikke blot forudsættes, men faktisk vurderes.

Nyt stk. 4 om bestyrelsesmedlemmer

Bestyrelser er særligt udsatte under lovforslaget. Derfor kunne følgende indsættes:

"Stk. 4. For bestyrelsesmedlemmer kan karantæne kun meddeles, hvis det dokumenteres, at medlemmet gennem stemmeafgivelse, beslutninger eller undladelser har haft væsentlig indflydelse på de forhold, der førte til ophør af godkendelsen."

Dermed undgår man, at et medlem, som eksempelvis har stemt imod de kritiserede dispositioner, alligevel omfattes.

Nyt stk. 5 om ejere

"Stk. 5. For ejere og indirekte ejere forudsætter karantæne, at socialtilsynet dokumenterer, at den pågældende har udøvet faktisk bestemmende indflydelse på de dispositioner eller forhold, der dannede grundlag for afgørelsen om ophør af godkendelse."

Dette er særligt vigtigt, fordi lovforslaget udstrækker bestemmelsen til "indirekte ejere", herunder ejerskab via holdingselskaber.

Nyt stk. 6 om opsættende virkning

"Klage over en afgørelse om karantæne har opsættende virkning, indtil Ankestyrelsen har truffet afgørelse i sagen."

Ankestyrelsen kan dog efter anmodning fra socialtilsynet bestemme, at afgørelsen helt eller delvist skal tillægges virkning under klagesagens behandling, hvis tungtvejende hensyn til borgernes sikkerhed eller væsentlige samfundsmæssige interesser taler herfor."

Forslagets stk. 2-4 bliver herefter stk. 7-9.

Manglende regulering af sanktionering i offentlige tilbud

Det foreslåede karantæneregime synes i overvejende grad at være udformet med henblik på private tilbud og private ejerstrukturer. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at lovforslaget udvider personkredsen til at omfatte ejere, indirekte ejere og bestyrelsesmedlemmer.

DI finder det afgørende, at der så vidt muligt tilstræbes lige konkurrencevilkår mellem offentlige, selvejende og private sociale tilbud.

Lovforslaget forholder sig imidlertid ikke til, hvordan tilsvarende situationer skal håndteres på offentlige tilbud, hvor der ikke eksisterer ejere eller bestyrelser i traditionel selskabsretlig forstand.

Offentlige tilbud kan på samme måde som private tilbud miste deres godkendelse som følge af alvorlige sociale, faglige eller ledelsesmæssige forhold. Lovforslaget tager imidlertid ikke stilling til,

hvem der i sådanne tilfælde skal anses som ansvarlige personer, og som derfor eventuelt skal omfattes af karantænereglerne.

Dermed opstår en situation, hvor identiske ledelsesmæssige eller socialfaglige svigt kan medføre omfattende karantænekonsekvenser for ledelse, ejere og bestyrelser i private tilbud, mens tilsvarende konsekvenser ikke synes mulige over for de personer, der har det reelle ledelsesansvar i offentlige tilbud. Dette rejser spørgsmål om både proportionalitet, ligebehandling og konkurrencemæssig neutralitet mellem offentlige og private leverandører på socialområdet.

Hvis formålet er at forhindre personer med dokumenteret ansvar for alvorlige kvalitets- eller ledelsessvigt i at etablere eller drive sociale tilbud, bør dette princip gælde uanset, om tilbuddet er privat eller offentligt. Lovforslaget bør derfor sikre et ensartet og sagligt begrundet ansvarssystem på tværs af sektorer.

Manglende regulering af databeskyttelse og retssikkerhed ved videregivelse af straffeattester

Lovforslaget indeholder videre forslag om, at sociale tilbud uden samtykke fra den registrerede skal kunne videregive oplysninger fra indhentede straffeattester til socialtilsynet, ligesom socialtilsynet kan anmode om at få sådanne oplysninger udleveret.

Der er tale om en væsentlig ændring i forhold til de databeskyttelsesretlige principper, der i dag gælder for behandling og videregivelse af oplysninger om strafbare forhold.

Oplysninger om strafbare forhold er blandt de mest følsomme personoplysninger, og det følger i dag af de almindelige regler og Datatilsynets praksis, at private arbejdsgivere som udgangspunkt ikke frit kan videregive sådanne oplysninger til tredjemand uden den registreredes samtykke eller en klar lovhjemmel.

Når lovforslaget etablerer en særlig adgang til videregivelse uden samtykke, bør det præciseres langt tydeligere:

- hvilke konkrete oplysninger der kan videregives,
- i hvilke situationer socialtilsynet kan kræve oplysningerne udleveret,
- hvilke kriterier socialtilsynet skal anvende ved vurderingen af oplysningerne,
- hvordan proportionalitetsprincippet skal anvendes,
- hvor længe oplysningerne må opbevares,
- og hvilke retssikkerhedsgarantier der gælder for de berørte personer.

Efter lovforslagets bemærkninger fremstår socialtilsynets adgang til oplysningerne meget vidtgående, uden at der samtidig etableres tilsvarende klare rammer for anvendelsen af oplysningerne.

Lovforslaget indebærer reelt, at medarbejdere, ledere, bestyrelsesmedlemmer og vikarer i sociale tilbud underlægges en mere vidtgående adgang til kontrol med oplysninger om strafbare forhold, end hvad der normalt gælder på det private arbejdsmarked.

Det bør derfor nøje begrundes, hvorfor netop denne personkreds skal undergives en særlig ordning, og hvorfor eksisterende regler om samtykke og konkret vurdering ikke anses for tilstrækkelige.

Uden nærmere afgrænsning risikerer bestemmelsen at skabe en usikker retstilstand, hvor det er uklart både for de registrerede personer og for tilbuddene, hvornår oplysningerne lovligt kan videregives, og hvordan de efterfølgende kan anvendes.

Et punkt, som helt synes at mangle i lovforslaget, er en præcisering af forskellen mellem:

- en ren straffeattest uden anmærkninger,
- ældre forhold uden relevans,
- mindre forseelser uden betydning for arbejdet,
- og alvorlige forhold med reel betydning for borgernes sikkerhed.

Lovforslaget bør endvidere præcisere, at socialtilsynets adgang til oplysningerne alene bør omfatte forhold, som er relevante for den konkrete vurdering af egnethed og drift af sociale tilbud. Der bør ikke ske indsamling eller opbevaring af oplysninger om strafbare forhold, som ikke har reel betydning for tilbudsdriften eller borgernes sikkerhed. En sådan begrænsning vil være i overensstemmelse med dataminimeringsprincippet og proportionalitetsprincippet.

Behov for præcisering af friplejeboligernes retsstilling

Lovforslaget indebærer i sin nuværende ordlyd en risiko for retlig usikkerhed omkring friplejeboligernes fremtidige økonomiske regulering. Flere af lovforslagets bestemmelser synes at tage udgangspunkt i den økonomiske regulering af tilbud efter servicelovens §§ 107 og 108, uden at det samtidig tydeliggøres, om friplejeboliger omfattes af samme principper.

Dette er problematisk, da friplejeboliger aktuelt hviler på et andet retligt og økonomisk grundlag end sociale tilbud efter serviceloven. Uden en klar afgrænsning risikeres der usikkerhed om reglerne for takstdannelse, budgetlægning, regnskabsaflæggelse og økonomisk tilsyn, hvilket kan få væsentlige konsekvenser for både eksisterende og fremtidige aktører på området.

DI skal derfor opfordre til, at lovforslaget udtrykkeligt præciserer friplejeboligernes retlige stilling, idet der sondres mellem friplejeboligtilbud efter lov om social service og ældreloven, så der ikke efterlades tvivl om, hvilke økonomiske regler der gælder for denne tilbudstype.

DI står til rådighed for yderligere dialog og uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen

Jakob Scharff
Branchedirektør, DI